

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Remiss

1(6)

2019-05-22

820-1526-2019

Arbetsmarknadsdepartementet

Janni Bohman
MR-samordnare
072-2001099
janni.bohman@lansstyrelsen.se

Yttrande gällande remiss av promemorian **Förslag till en nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige**

Er beteckning: Ku2018/02102/DISK

Övergripande kommentarer och sammanfattning

- *Länsstyrelsen Uppsala län välkomnar* promemorians utgångspunkt om att, i enlighet med Parisprinciperna, inrätta en oberoende nationell institution för mänskliga rättigheter i Sverige.
- *Länsstyrelsen Uppsala län ställer sig* övervägande positiv till de förslag som presenteras i promemorian.
- *Länsstyrelsen Uppsala län instämmer* i utredarens förslag om att MR-institutionen ska fullgöra de uppgifter som ankommer på en oberoende nationell mekanism i enlighet med art. 33.2 i CRPD och att dessa uppgifter inte bör särskiljas från institutionens generella uppdrag.
- *Länsstyrelsen Uppsala län tillstyrker delvis* de förslag som presenteras gällande MR-institutionens uppdrag, uppgifter och befogenheter i övrigt. Länsstyrelsen bedömer dock att frågan om enskild klagorätt inte kan anses vara utredd.
- *Länsstyrelsen Uppsala län tillstyrker* förslaget om att inrätta Rådet för mänskliga rättigheter men vill samtidigt understryka vikten av aktiv involvering. Likaså av en bred representation av, och bland, rådets medlemmar.
- *Länsstyrelsen Uppsala län avstyrker* förslaget som rör finansiering av institutionens verksamhet eftersom Länsstyrelsen anser att inrättandet av en oberoende MR-institution inte bör ske på bekostnad av andra redan initierade satsningar och uppdrag inom området.
- *Länsstyrelsen Uppsala län anser* att vissa frågor, i enlighet med utredarens förslag, kan hanteras i framtiden och att inrättandet av en oberoende MR-institution bör ske skyndsamt utifrån den tidsplan som presenteras i promemorian.

Synpunkter på promemorians förslag

4. Institutionens uppdrag och uppgifter

4.2. Nationell mekanism enligt konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

- *Länsstyrelsen Uppsala län tillstyrker* förslaget om att den oberoende MR-institutionen ska fullgöra de uppgifter som ankommer på en oberoende nationell mekanism enligt artikel 33.2 i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). Vidare delar Länsstyrelsen utredarens bedömning om att uppdraget om en nationell mekanism enligt artikel 33.2 i CRPD inte bör särskiljas från det generella uppdrag som ankommer på en oberoende MR-institution i enlighet med Parisprinciperna. Länsstyrelsen vill dock understryka vikten av att institutionen ges tillräckligt med resurser för att kunna genomföra uppdraget i enlighet med såväl CRPD som Parisprinciperna.

4.3. Institutionens närmare uppgifter

- *Länsstyrelsen Uppsala län tillstyrker i huvudsak* de förslag som rör institutionens närmare uppgifter, men önskar framföra nedanstående synpunkter.
- *Länsstyrelsen Uppsala län noterar* att det inte har ingått i utredarens uppdrag att utreda huruvida MR-institutionen bör ges befogenhet att behandla enskilda klagomål och/eller bedriva tillsyn. I förslaget till den lagstiftning som är tänkt att reglera MR-institutionens uppdrag, uppgifter och befogenheter återfinns emellertid en skrivning där det framgår att: ”Institutionen ska inte pröva enskilda klagomål om kränkningar av de mänskliga rättigheterna”. Länsstyrelsen anser dock att frågan om enskilda klagomål inte kan anses vara utredd. En central aspekt av människorättskyddet är rättigheternas utkrävbarhet. Det finns flera faktorer som talar för att den reella tillgången till effektiva rättsmedel är begränsad, i synnerhet för särskilt utsatta grupper. Frågan bör således behandlas tillsammans med de övriga frågor som framgår av kapitel 7 i promemorian.
- *Länsstyrelsen Uppsala län anser* att MR-institutionens unika funktion och tilläggsvärde framförallt kommer ligga i dess roll att självständigt *bevaka* arbetet med mänskliga rättigheter i Sverige. För att trygga denna roll och särskilja institutionen från andra aktörers pågående uppdrag och verksamheter föreslår Länsstyrelsen följande ändring och tillägg i 1 §:

”Sveriges nationella institution för mänskliga rättigheter är en myndighet som har i uppdrag att självständigt *främja och bevaka* [Länsstyrelsens kursiv] de mänskliga rättigheterna i Sverige, med utgångspunkt i [...]”

2019-05-22

820-1526-2019

En skrivning likt ovan skulle därutöver kunna bidra till att inte devalvera de uppgifter som ankommer på en oberoende MR-institution i enlighet med CRPD och Parisprinciperna.

4.4. Förhållandet till andra aktörers uppdrag

- *Länsstyrelsen Uppsala län tillstyrker* utredarens förslag gällande förhållandet till andra aktörers uppdrag men förordar ett tillägg i den lista som följer av § 2, där det bör framgå att institutionen ska samråda med andra aktörer som ansvarar för att främja och skydda de mänskliga rättigheterna, inklusive på regional och lokal nivå.
- *Länsstyrelsen Uppsala län tillstyrker* utredarens förslag om att institutionens verksamhet inte ska ersätta det arbete som bedrivs av andra aktörer. Länsstyrelsen bedömer dock att det finns behov av att ytterligare analysera konsekvenserna av MR-institutionens uppdrag i relation till befintliga myndigheters arbete inom mänskliga rättigheter på såväl regional som nationell nivå.

5. Institutionens organisationsform och placering

5.2. Inrättandet av MR-institutionen vid en befintlig myndighet eller som en ny myndighet

- *Länsstyrelsen Uppsala län tillstyrker* utredarens förslag om att inrätta en oberoende MR-institution som en ny myndighet. Idag är ansvaret för mänskliga rättigheter uppdelat på en rad olika myndigheter, vars verksamhetsområden inte kan anses täcka samtliga människorättsområden.
- *Länsstyrelsen Uppsala län anser* att inrättandet av en MR-institution som en ny myndighet skulle kunna bidra till att säkerställa att viktiga rättighetsfrågor inte osynliggörs eller hamnar mellan stolarna. Länsstyrelserna har flera uppdrag som rör personer som riskerar särskild utsatthet, till exempel ensamkommande barn och ungdomar samt utsatta EU/EES-medborgare. För dessa målgrupper, liksom en rad andra målgrupper som exempelvis papperslösa, aktualiseras inte sällan frågor som rör "rätten till rättigheter".

6. Institutionens ledning, organisation och namn

6.3. Civila samhällets och andra aktörers medverkan vid institutionen

- *Länsstyrelsen Uppsala län tillstyrker* förslaget om att inrätta Rådet för de mänskliga rättigheterna (hädanefter "rådet"). Länsstyrelsen instämmer i utredarens bedömning om att medlemskap i en organisation inte bör vara en förutsättning för att kunna utses till ledamot av rådet. En sådan bedömning ligger till exempel väl i linje med det krav på utökade samrådsförfaranden som framgår av de senaste ändringarna i *Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*.

2019-05-22

820-1526-2019

- *Länsstyrelsen Uppsala län välkomnar* den del av förslaget som stipulerar att det inom rådet ska finnas särskild kompetens i fråga om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.
- *Länsstyrelsen Uppsala län förordar* att representanter från det civila samhället och övriga aktörer i rådet ges jämlika förutsättningar att medverka till MR-institutionens verksamhet. Länsstyrelsen anser att detta bör förtydligas i lag.
- *Länsstyrelsen Uppsala län önskar understryka* vikten av bred representation av, och bland, rådets medlemmar. Länsstyrelsen anser bland annat att representanter för näringslivet eller organisationer som arbetar med Corporate Social Responsibility (CSR) ska kunna väljas till ledamöter av rådet, bland annat med hänvisning till arbetet med FN:s vägledande principer för företag och mänskliga rättigheter.

9. Frågor för framtiden

- *Länsstyrelsen Uppsala län tillstyrker* utredarens förslag om att ytterligare utreda behovet av en grundlagsreglering, en överflyttning av DO:s främjandeuppdrag, rollen som amicus curiae samt regeringens redovisningsskyldighet. Som framgått av tidigare avsnitt anser Länsstyrelsen att regeringen bör låta utreda frågan om den nationella MR-institutionen ska ges befogenhet att pröva enskilda klagomål om kränkningar av de mänskliga rättigheterna, i enlighet med de frivilliga tillägget i Parisprinciperna. Länsstyrelsen vill dock understryka att inrättandet av en oberoende MR-institution bör ske skyndsamt oaktat frågor för framtiden.

10. Konsekvensanalys och kostnadsberäkning

10.2. Finansiering

- *Länsstyrelsen Uppsala län avstyrker* det finansieringsförslag som presenteras i promemorian, särskilt gällande den del som avser en omfördelning av de 15 mkr som idag finns avsatta inom ramen för Utgiftsområde 1 anslag 6:1 Allmänna val och demokrati, Insatser för mänskliga rättigheter (ap. 14). Aktuella medel är i dagsläget avsatta för främjande av de mänskliga rättigheterna på nationell nivå och fördelas enligt regeringens beslut till Länsstyrelsen Dalarnas län, Uppsala universitet och Folkbildningsrådet och SKL. Länsstyrelsen bedömer att konsekvenserna av den föreslagna förändringen enligt ovan inte har analyserats och beaktats i tillräckligt stor utsträckning.

Länsstyrelsen Dalarnas län tilldelas cirka 5 mkr av ovanstående 15 mkr, i enlighet med regeringens beslut den 9 mars 2017 (Ku 2017/00707/DISK). Länsstyrelsen Dalarnas län fördelar i sin tur verksamhetsstöd till länsstyrelserna för att utveckla arbetet med mänskliga rättigheter och rättighetsbaserad metod. Verksamhetsstödet utgår med maximalt 100 tkr per år och länsstyrelse. Utöver detta så finansierar anslagna medel även en rad andra länsstyrelsegemensamma kompetens- och verksamhetsutvecklande insatser. Enskilda länsstyrelser, däribland Länsstyrelsen Uppsala län, har dessutom valt att förstärka sitt arbete inom mänskliga rättigheter

2019-05-22

820-1526-2019

genom att inrätta särskilda tjänster som inkluderar ett MR-uppdrag. Vid Länsstyrelsen i Uppsala län finansieras en MR-tjänst motsvarande 50 procent med medel från förvaltningsanslaget.

I länsstyrelsernas generella uppdrag ligger det att verka för att nationella mål får genomslag i länet samtidigt som hänsyn tas till regionala förhållanden och förutsättningar. Länsstyrelsen anser att länsstyrelserna har en central roll i arbetet med att främja mänskliga rättigheter på lokal och regional nivå. Det fortsatta arbetet skulle exempelvis kunna ske genom att länsstyrelserna inhämtar lokala och regionala lägesbilder samt verkar för regional och lokal förankring av institutionens rekommendationer i frågor som rör länsstyrelsernas ansvarsområden inom bland annat jämställdhet, integration, bostadsmarknad, nationella minoriteter, brottsförebyggande insatser och våld i nära relationer.

Sammanfattningsvis bedömer Länsstyrelsen Uppsala län att det aktuella finansieringsförslaget skulle få kännbara konsekvenser för det systematiska och samordnade arbetet med mänskliga rättigheter, i synnerhet på regional och lokal nivå. Förslaget riskerar även att få konsekvenser för det långsiktiga arbetet med mänskliga rättigheter i stort. Flera av de aktörer som berörs av förslaget, däribland länsstyrelserna, har under en längre tid upparbetat såväl kompetens som kapacitet inom mänskliga rättigheter som till följd av förslaget riskerar att gå förlorad. Länsstyrelsen Uppsala län förordar därför att regeringen omarbetar förslaget så att inrättandet av MR-institutionen inte sker på bekostnad av redan initierade insatser och uppdrag.

Övriga synpunkter

- *Länsstyrelsen Uppsala län önskar påminna* om att de mänskliga rättigheterna är universella, odelbara och ömsesidigt förstärkande. Länsstyrelsen anser därför att regeringen i samband med inrättandet av en oberoende MR-institution bör utreda möjligheten att skriva under och ratificera tilläggsprotokollen till samtliga av FN:s kärnkonventioner, inklusive tilläggsprotokollet till konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.
- *Länsstyrelsen Uppsala län förordar* att MR-institutionens verksamhet förläggs till Uppsala, med hänsyn till Uppsala Universitets uppdrag att utbilda statsanställda i mänskliga rättigheter och till den högre utbildning som Uppsala Universitet ger i mänskliga rättigheter. Den föreslagna placeringen skulle bidra till att stärka kopplingen mellan MR-institutionens verksamhet samt den forskning och utbildning som bedrivs inom området.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Göran Enander med MR-samordnare Janni Bohman som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Johan von Knorring, avdelningschef Christel Benfalk och enhetschef Tony Enström medverkat.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Remiss

6(6)

2019-05-22

820-1526-2019

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar vi dina personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.